

Referanse:

Høitomt T. 2018. Naturverdier for lokalitet Øyadalen- Jønndalen (kalkskog), registrert i forbindelse med prosjekt Kalkskog Oppland 2017. NaRIN faktaark. BioFokus.

(Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=6253>)

Referansedata

Fylke: Oppland
Kommune: Vågå, Dovre
H.o.h.: 680-1100moh
Areal: 1782 daa

Prosjektilhørighet: Kalkskog Oppland 2017
Inventør: THØ
Vegetasjonsone: nordboreal 100%
Vegetasjonseksjon: C1-Svakt kontinental

Sammendrag

Området Øyadalen-Jønndalen inngår i myndighetenes systematiske temakartlegging av kalkskog i 2017. Det undersøkte området ligger i østre deler av Jønndalen, på grensa mellom Dovre og Vågå kommuner, ca 7-8 kilometer nordøst for Vågåmo. Dalen drenerer mot øst, og skifter navn til Øyadalen i Dovre kommune. Dette er en stor sidedal til Gudbrandsdalen, som faller ut i hoveddalen fra vest litt sør for Dovre tettsted, omtrent midtveis mellom Sel og Dombås. Undersøkelsesområdet omfatter store deler av den sørvendte lia av den utvalgte delen av dalen. Store deler av området er bratt, men skogkledd. Det finnes imidlertid en del bergknauser og noen lengre bergrekker spredt. Inne i dalen finnes også en del høye bergvegger, delvis med rasmark på nedsiden. Berggrunnen i området er for det meste rik, bestående av grønnstein, amfibolitt og glimmerskifer.

Det foreslåtte forvaltingsområdet er identisk med undersøkelsesområdet. Her finnes store muligheter for utvidelser i nær sagt alle retninger da det undersøkte området er en del av et helt dalføre med svært store naturverdier.

Det er avgrenset sju kjerneområder og hele seks av disse er gitt høyeste verdi (A).

Bjørk dominerer skogbildet i Øyadalen/Jønndalen og dette treslaget danner flere steder sammenhengende skoger fra dalbunnen og opp til tregrensa. Helt i øst finnes et litt større sammenhengende areal med furu, mens det lenger vest bra finnes spredte grupper eller enkelttrær med furu. Noen ospeholt finnes spredt, mens det inngår noe selje og gråor i partier. I busksjiktet finnes til dels ganske mye einer. Vegetasjonen i de skogdekte delene av dalen er dominert av tørre, intermedie til rike skogtyper med vekselvis dominans av lyng og urter/gress. De friske delene av området, særlig i østre deler av området virker å være sterkt preget av beite. I tillegg til bjørkeskogene finnes store arealer med åpne berg og åpen grunnlendt mark. Dette er baserike og svært tørre miljøer med varierende vegetasjonsdekke.

Bjørkeskogen i det meste av Øyadalen har utvilsomt blitt til dels betydelig utnyttet tidligere. Skogen innenfor lokaliteten som er avgrenset her har imidlertid ligget i fred nokså lenge, og er til dels relativt gammel, med middels til store dimensjoner på trærne (høydelaget og den fjellnære beliggenheten tatt i betraktning), og det er også litt død ved hist og her.

Det er påvist hele 24 rødlistede arter innenfor det foreslåtte forvaltningsområdet.

Jønndalen-Øyadalen utgjør en del av et større dalføre med samme navn, der en hele 10 kilometer lang strekning må kunne betegnes som svært unik i biologisk sammenheng. De store og unike verdiene knyttet til berg og åpen kalkmark i dette området gjør at verdien settes til 6 poeng.

Feltarbeid

Området er kartlagt av BioFokus v/Torbjørn Høitomt i løpet av tre dager i september 2018. Undersøkelsesområdet er veldig stort og store deler av området er svært bratt. Området er svært oversiktig nede fra dalen og de delene av området som ble vurdert å ha størst potensiale ble prioritert under kartleggingen. Det er foretatt undersøkelser langs store deler av områdets høydegradient og langs hele undersøkelsesområdet lengde.

Tidspunkt og værets betydning

Været og tiden på på året la til rette for fange opp alle relevante naturtyper og artsgrupper på en tilfredsstillende måte.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området Øyadalen-Jønndalen inngår i myndighetenes systematiske temakartlegging av kalkskog i 2017. Området ligger i Øyadalen/Jønndalen som strekker seg vestover fra Jønndalen gård. Området ligger delvis i Dovre og delvis i Vågå kommuner.

Tidligere undersøkelser

Indre deler av området er tidligere undersøkt av BioFokus ved Tom Hellik Hofton i forbindelse med bekkekløftprosjektet. Dette resulterte i en stor avgrensning med naturtypen sørvendt berg og rasmark som også inkluderer en del areal med bjørkeskog (Gaarder m.fl. 2009, Naturbase 2018). I tillegg er deler av området kartlagt med tanke på funn av interessante moser, lav og karplanter tidligere. Einar Timdal og Harald Bratli har begge vært i området tilbake på 1980- og 1990-tallet. I perioden 2007-2017 er området besøkt av blant annet Jon T. Klepsland, Tom Hellik Hofton, Torbjørn Høitomt, Hans H. Blom og Anders Breili (Artskart 2018). De aller fleste funnene er knyttet til nokså små arealer med åpen kalkmark nær dalbunnen i vestre del av undersøkelsesområdet.

Beliggenhet

Det undersøkte området ligger i østre deler av Jønndalen, på grensa mellom Dovre og Vågå kommuner, ca 7-8 kilometer nordøst for Vågåmo. Dalen drenerer mot øst, og skifter navn til Øyadalen i Dovre kommune. Dette er en stor sidedal til Gudbrandsdalen, som faller ut i hoveddalen fra vest litt sør for Dovre tettsted, omtrent midtveis mellom Sel og Dombås.

Naturgrunnlag

Topografi

Undersøkelsesområdet omfatter store deler av den sørvendte lia av den utvalgte delen av dalen. Store deler av området er bratt, men skogkledd. Det finnes imidlertid en del bergknauser og noen lengre bergrekker spredt. Inne i dalen finnes også en del høye bergvegger, delvis med rasmark på nedsiden. Noen bekker kommer ned lia, men bare en av dem, den som kommer ned ved sætra lengst vest i området, danner det man kan definere som tydelig kløft.

Geologi

Berggrunnen i området er for det meste rik, bestående av grønnstein, amfibolitt og glimmerskifer. I nedre deler av lia øst i områder inngår en del kvartsitt, men bergene her overrisles av kalkrikt sigevann fra rikere områder lenger opp i lia (NGU 2018a). Løsmassedekket varierer mye. Store felt med skredjord og rasmateriale ligger under fjellveggene, mens det i dalbunnen ligger mer finkornet materiale.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: C1-Svakt kontinental, vegtasjonsone: nordboreal 100% .

Undersøkelsesområdet må i sin helhet sies å ligge i nordboreal vegetasjonssone (Moen 1998), omgitt av snaufjell i lavalpin og dels mellomalpin sone. I tillegg er det plassert i svakt kontinental vegetasjonseksjon, og dette er trolig en av de mest kontinentalt pregede fjelldalene vi har i Norge. Det kommer under 500 mm nedbør i året her.

Klima

Dalen ligger i sin helhet i nordboreal vegetasjonssone. Klimaet i dalen er noe av det mest kontinentale i Skandinavia, og ligger i svakt kontinental vegetasjonseksjon (C1) (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Bjørk dominerer skogbildet i Øyadalen/Jønndalen og dette treslaget danner flere steder sammenhengende skoger fra dalbunnen og opp til tregrensa. Helt i øst finnes et litt større sammenhengende areal med furu, mens det lenger vest bra finnes spredte grupper eller enkelttrær med furu. Noen ospeholt finnes spredt, mens det inngår noe selje og gråor i partier. I busksjiktet finnes til dels ganske mye einer. Vegetasjonen i de skogdekte delene av dalen er dominert av tørre, intermedieære til rike skogtyper med vekselvis dominans av lyng og urter/gress. De friske delene av området, særlig i østre deler av området virker å være sterkt preget av beite. I tillegg til bjørkeskogene finnes store arealer med åpne berg og åpen grunnlendt mark. Dette er svært tørre miljøer med varierende vegetasjonsdekke. Noen steder preges marka av mer eller mindre konstant sigevannspåvirkning, mens det andre steder er denne sigevannspåvirkningen mer sesongvarierende. En stor del av dette åpne arealet er imidlertid svært tørt hele året. Både sigevegetasjonen og den tørrere vegetasjonen ligner mest på en type fjellvegetasjon med dominans av alpine arter som blant annet reinrose som på sin side danner store sammenhengende bestander i flere av de åpne partiene. Vegetasjonen på bergveggene er for det meste sparsom, men bestående av kalkkrevende og tørketolerante arter. Mange av bergveggene er stabilt svært tørre, mens andre er konstant eller tidvis påvirket av overrisling. Noe variasjon er også knyttet til type berggrunn, men rike typer dominerer det meste av området. Det er bare helt nede i dalen i øst at berggrunnen er noe fattigere.

Skogstruktur og påvirkning

Bjørkeskogen i det meste av Jønndalen/Øyadalen har utvilsomt blitt til dels betydelig utnyttet tidligere. Skogen innenfor lokaliteten som er avgrenset her har imidlertid ligget i fred nokså lenge, og er til dels relativt gammel, med middels til store dimensjoner på trærne (høydelaget og den fjellnære beliggenheten tatt i betraktning), og det er også litt død ved hist og her. Innimellom står også en og annen halvgrov selje og rogn, samt noen mindre ospeholt. Skogen er delvis nokså sluttet, men ofte sørger de mange små bergveggene for at den er noe halvåpen og til dels opprevet. Skogverdiene er kanskje ikke så høye isolert sett, men skogen spiller allikevel en stor rolle når det kommer til miljøvariasjon på bergvegger og svaberg. Det er også mye mulig at det finnes et stort potensiale for insekter og annet mangfold som ikke har hatt særlig stort fokus i dette prosjektet. Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at subalpine bjørkeskoger er en norsk ansvarstype. Jønndalen/Øyadalen huser nokså store, sammenhengende arealer med denne typen.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Øyadalen- Jønndalen (kalkskog). Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Jønndalssætrin S

Naturtype: Rik berglendt mark - Rikt berg
BMVERDI: A

Areal: ,5daa

Innledning: Beskrivelsen er innlagt 16.02.2018 av Torbjørn Høitomt (BioFokus) på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med kalkskogsprosjektet 2017. Feltarbeidet ble gjennomført den 21. september 2017 av Torbjørn Høitomt. Naturtypekartleggingen følger metodikken i DN-håndbok 13. Rødlisterkategorier følger Norsk rødliste for arter 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nede i Øyadalen, rett sør for Jønndalssætrin og omfatter et lite areal med sørvendte berg. Berggrunnen er i utgangspunktet ikke veldig baserik, det tørre og varmeklimaet kombinert med sesongvarierende overrisling med kalkrikt sigevann gjør at løsmassene i sprekker og under bergene huser rik vegetasjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik berglendt mark med en mosaikk av utformingen rikt berg og rik berglendt mark. Sørvendte bergknauser som delvis ligger helt eksponert og delvis i halvskygge bak lauvskog som vokser mellom bergene og åkeren nede på sletta i dalbunnen. Bjørk, osp og einer dominerer innunder og på hyller i berget. Karplantevegetasjonen er nokså begrenset i selve berget, trolig grunnet de tørre forholdene. Dvergmispel og blårappl ble notert fra hyller i berget.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten påvirket noe av gjødseleffekt fra beitedyr som går i området, men gjelder stort sett i nedkant av bergene.

Artsmangfold: Det er påvist flere interessante arter i denne lokaliteten. Blant disse er alpevrinose (DD), småbergrotmose (VU), knoppvrangmose (DD), kalkflik (NT) og ranktøffelmose.

Fremmede arter: Ingen registrert

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med andre liknende lokaliteter og miljøer i Øyadalen og Jønndalen. Dette er et unikt område i nasjonal sammenheng med tanke på forekomst av naturverdier knyttet til åpne rike berg- og kalkmarkmiljøer.

Verdivurdering: Liten, men svært artsrik sørberglokalisitet med varmt lokalklima. Hele tre rødlistede mosearter påvist, derav det som trolig er den svært sjeldne småbergrotmose (VU). Lokaliteten må sees i sterk sammenheng med andre likende arealer lenger inn i dalen og vurderes derfor som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Man bør prøve å minimere gjødseleffekten på lokaliteten, men samtidig passe på å opprettholde beitebruken slik at det ikke vokser opp skog foran bergene.

2 Øyadalen - SØ for Vakkerdalshøin

Naturtype: Rik berglendt mark - Rikt berg
BMVERDI: B

Areal: 3,4daa

Innledning: Beskrivelsen er innlagt 16.02.2018 av Torbjørn Høitomt (BioFokus) på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med kalkskogsprosjektet 2017. Feltarbeidet ble gjennomført den 21. september 2017 av Torbjørn Høitomt. Naturtypekartleggingen følger metodikken i DN-håndbok 13. Rødlisterkategorier følger Norsk rødliste for arter 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nede i Øyadalen rett innenfor der åkermarka slutter, og omfatter et lite areal med halvåpne sørvendte berg. Berggrunnen er baserik og i tillegg stedvis overrislet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik berglendt mark med utformingen rikt berg. Lokaliteten ligger delvis inne i skog, men verdiene er knyttet til svaene og bergveggene.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er ikke påvirket av menneskelige inngrep.

Artsmangfold: Det er påvist en rekke svært kalkkrevende arter som blant annet sotstarr, gulsildre, kalkmose, stortuffmose, sprungemose, berggrubblom, vomknausing, alpevrinose (DD) og skjellrosettflav (NT). XXXX

Fremmede arter: Ingen registrert.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med andre liknende lokaliteter og miljøer i Øyadalen og Jønndalen. Dette er et unikt område i nasjonal sammenheng med tanke på forekomst av naturverdier knyttet til åpne rike berg- og kalkmarkmiljøer.

Verdivurdering: Dette er en liten, men velutviklet og verdifull lokalitet med rik berg med tilhørende interessant kryptogamflora. Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bevares best gjennom fri utvikling. Det vil trolig ikke være til skade med litt forsiktig uttak av ved, men verdiene vil også bevares like bra gjennom fri utvikling.

3 Øyadalen S for Vakkerdalshøin

Naturtype: Åpen kalkmark - Grunnlendt kalkmark utenfor Oslofeltet
BMVERDI: A

Areal: 57,3daa

Innledning: Beskrivelsen er innlagt 19.02.2018 av Torbjørn Høitomt (BioFokus) på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med kalkskogsprosjektet 2017. Feltarbeidet ble gjennomført den 21. september 2017 av Torbjørn Høitomt. Naturtypekartleggingen følger metodikken i DN-håndbok 13. Rødlisterkategorier følger Norsk rødliste for arter 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger rett sør for Vakkerdalshøin og omfatter en lang, bratt skrent med en del åpne arealer i nedkant. Berggrunnen er svært rik og lokalklimaet svært gunstig for varmekjære arter. En del rik bjørkeskog inngår innimellom bergveggene og de åpne partiene.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen åpen kalkmark med utformingene grunnlendt kalkmark utenfor Oslofeltet og kalkberg utenfor Oslofeltet. I tillegg inngår rik boreal løvskog med utformingen rik løvskog i lisiide.

Bruk, tilstand og påvirkning: Beskrivelse av relevant informasjon om forhold rundt hevd, skogstruktur, fysiske inngrep m.v. Hvis mulig og relevant skal denne informasjonen, med særlig vekt på tilstandsvariabler, knyttes til beskrivelsessystemet i NiN. Spesiell menneskelig påvirkning bør konkretiseres (eksempelvis hva slags type avfall eller husdyr).

Artsmangfold: Lokaliteten huser en svært artsrik mose-, lav- og karplante flora. Av rødlistede moser ble blakklundmose (DD), knoppvrangmose (DD), buttvrimose (NT), alpevrinose (DD), kalkflik (NT) og ikke minst duftsepter (CR) påvist. Av lav ble XXXX påvist, men bakkesøte (NT) var eneste rødlistede karplante som ble funnet. Av andre kalkkrevende arter kan mosene putehårstjerne, hårmose, grynblonde, knollfotmose, buttklokkemose, jøkelflette og vomknausing nevnes. Av karplanter ble blant annet dvergsnelle, jåblom, rødsildre, bjørnebrodd, setermjelt, mjølbbær, skavgras, bergveronika, dvergmispel, ullarve og murbrukne nevnes.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med andre liknende lokaliteter og miljøer i Øyadalen og Jønndalen. Dette er et unikt område i nasjonal sammenheng med tanke på forekomst av naturverdier knyttet til åpne rike berg- og kalkmarkmiljøer.

Verdivurdering: Stor og artsrik kalkmarklokalitet med forekomst av mange rødlistede arter inkludert en kritisk truet art. Lokaliteten vurderes som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør ikke utsettes for noen former for inngrep. Litt ekstensivt beite som i dag er trolig bra og bidrar til å holde området åpent, men trolig vil store deler av disse bergene også være åpne i lang tid også uten påvirkningen fra beitedyr.

4 Vakkerdalsløshøin V

Naturtype: Rik boreal lauvskog - Rik løvskog i lisode
BMVERDI: A

Areal: 78,4daa

Innledning: Beskrivelsen er innlagt 19.02.2018 av Torbjørn Høitomt (BioFokus) på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med kalkskogsprosjektet 2017. Feltarbeidet ble gjennomført den 22. september 2017 av Torbjørn Høitomt. Naturtypekartleggingen følger metodikken i DN-håndbok 13. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger rett sør for Vakkerdalsløshøin og omfatter både skogkledde og åpne partier, men hele lokaliteten preges av mye grunnlendt mark og mange større og mindre bergvegger og -knauser. Berggrunnen er svært rik og lokalklimaet svært gunstig for tørketolerante og varmekjære arter i det vi gjerne kaller steppe-elementet i de tørreste delene av Gudbrandsdalen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik boreal løvskog med utformingen rik løvskog i lisode i mosaikk med åpen kalkmark med utformingene grunnlendt kalkmark utenfor Oslofeltet og kalkberg utenfor Oslofeltet. De skogkledde partiene er dominert av bjørk med med innslag av noen eldre furutrær og litt selje. Vegetasjonen i skogpartiene er dominert av tørr lyngskog med innslag av urter. En del einer finnes i busksjiktet. De åpne partiene har svært varierende vegetasjonsdekke, men reinrosehei finnes vanlig.

Bruk, tilstand og påvirkning: Med unntak av noe husdyrbeite er det ikke spor etter menneskelig aktivitet i lokaliteten.

Artsmangfold: Det er påvist flere rødlistede arter i området. På kvister av gammel furu finnes furusotbeger (NT) og vanlig sotbeger (NT). Av moser finnes mye buttvrinose (NT) i de åpne, varme partiene. På et berg i skogen i nedre delen av lokaliteten vokser knattmose (NT) sammen med andre kalkkrevende arter som svaiblygbose, hinnetrollmose, piskflik, rødfotmose, nåleputemose, rødsliremose, grottehoggtann og holeblygbose.

Fremmede arter: Ingen er registrert.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med andre liknende lokaliteter og miljøer i Øyadalen og Jønndalen. Dette er et unikt område i nasjonal sammenheng med tanke på forekomst av naturverdier knyttet til åpne rike berg- og kalkmarkmiljøer.

Verdivurdering: Stor og velutviklet lokalitet med en mosaikk mellom åpen kalkmark og rike kalkberg i skog. Det er påvist flere rødlistede arter og potensialet for flere er veldig stort. Lokaliteten vurderes som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bevares best under fri utvikling. De åpne partiene er trolig ikke avhengig av beite på kort sikt, men det er sannsynlig at beite i det lange løp kan føre til at arealet med åpen kalkmark ikke reduseres nevneverdig.

5 Veslhøin S - kalkmark

Naturtype: Åpen kalkmark - Grunnlendt kalkmark utenfor Oslofeltet
BMVERDI: A

Areal: 11,2daa

Innledning: Beskrivelsen er innlagt 19.02.2018 av Torbjørn Høitomt (BioFokus) på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med kalkskogsprosjektet 2017. Feltarbeidet ble gjennomført den 22. september 2017 av Torbjørn Høitomt. Naturtypekartleggingen følger metodikken i DN-håndbok 13. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger rett sør for Veslhøin i Jønndalen og omfatter et åpent parti av den sørvendte, tørre lisa. Berggrunnen er svært rik og lokalklimaet svært gunstig for tørketolerante og varmekjære arter i det vi gjerne kaller steppe-elementet i de tørreste delene av Gudbrandsdalen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen åpen kalkmark med utformingene grunnlendt kalkmark utenfor Oslofeltet og kalkberg utenfor Oslofeltet. Det meste av arealet består av åpne områder med nokså sparsomt feltsjikt. Vegetasjonstypen kan sies å være en utforming av reinrosehei.

Bruk, tilstand og påvirkning: Med unntak av noe husdyrbeite er det ikke spor etter menneskelig aktivitet i lokaliteten.

Artsmangfold: Av rødlistearter er buttvrinose (NT) og alpevrinose (DD) påvist. Utover dette er det ikke gjort grundige artsundersøkelser, men potensialet for sjeldne og rødlistede arter knyttet til gruppene moser og lav er stort.

Fremmede arter: Ingen er registrert.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med andre liknende lokaliteter og miljøer i Øyadalen og Jønndalen. Dette er et unikt område i nasjonal sammenheng med tanke på forekomst av naturverdier knyttet til åpne rike berg- og kalkmarkmiljøer.

Verdivurdering: Middels stor og artsrik kalkmarklokalitet med sannsynlig forekomst av mange rødlistede arter. Lokaliteten vurderes som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bevares best under fri utvikling. Litt ekstensivt husdyrbeite bidrar til å holde lokaliteten åpen, men det er trolig snø- og/eller vindforhold som er hovedårsaken til det åpne miljøet her.

6 Veslhøin S - bekkeløft

Naturtype: Skogsbekkeløft - Fjellskogsbekkeløft med lauvskog og/eller furuskog
BMVERDI: A

Areal: 7,6daa

Innledning: Beskrivelsen er innlagt 19.02.2018 av Torbjørn Høitomt (BioFokus) på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med kalkskogsprosjektet 2017. Feltarbeidet ble gjennomført den 22. september 2017 av Torbjørn Høitomt. Naturtypekartleggingen følger metodikken i DN-håndbok 13. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger rett sør for Veslhøin i Jønndalen og omfatter ei nokså markert og trang kløft. Berggrunnen er svært rik og lokalklimaet svært gunstig for tørketolerante og varmekjære arter i det vi gjerne kaller steppe-elementet i de tørreste delene

av Gudbrandsdalen. I tillegg finnes mer fuktige arealer i skyggefulle deler av kløfta.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen skogsbekkekløft med utformingen fjellskogsbekkekløft med lauv og/eller furuskog. Det er ikke veldig mye skog nede i selve kløfta, men noe bjørkeskog finnes i sidene ned mot bekken. Vegetasjonen er preget av svært kalkkrevende vegetasjon, både i tørre og fuktige deler av lokaliteten. Ulike typer kalkberg med og uten overrisling dominerer i store deler av lokaliteten. I tillegg finnes mye åpen kalkmark.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er ikke påvirket av menneskelige inngrep.

Artsmangfold: Det er påvist en lang rekke kalkkrevende arter i området. Av rødlistede arter alpevrimose (DD) og hatt-tustmose (VU) påvist. Det er et stort videre potensiale for flere rødlistede moser og lav. Av andre kalkkrevende mosearter kan spriketvebladmose, grottehogg-tann, knollmose, skåltrinmose, irrmose, sprungemose, fettmose, stortuffmose, fjellpolstermose, myrstjernemose, bekkehogg-tann, nervesvanemose, fjellklokkemose, hinnetrollmose og kalkkildemose nevnes. Av karplanter kan sausvingel, blåmjelt, dvergmispel, reinrose, rynkevier, skogstorkenebb, blåklukke, gulsildre, rødsildre, gullmyrklegg, jåblom og reinmjelt nevnes.

Fremmede arter: Ingen er registrert.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med andre liknende lokaliteter og miljøer i Øyadalen og Jønndalen. Dette er et unikt område i nasjonal sammenheng med tanke på forekomst av naturverdier knyttet til åpne rike berg- og kalkmarkmiljøer.

Verdivurdering: Nokså liten, men velutviklet bekkekløft som ligger i et spesielt miljø i tørre og kontinentale omgivelser. Miljøet i selve kløfta er nokså likt det man finner i denne lia forøvrig, men noen fuktige partier i kløfta skiller seg ut. Det er funnet noen rødlistearter og det er potensiale for flere. Lokaliteten blir derfor vurdert som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bevares best gjennom fri utvikling.

7 Øyasætri N

Naturtype: Åpen kalkmark - Grunnlendt kalkmark utenfor Oslofeltet
BMVERDI: A

Areal: 123,6daa

Innledning: Beskrivelsen er innlagt 19.02.2018 av Torbjørn Høitomt (BioFokus) på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med kalkskogprosjektet 2017. Feltarbeidet ble gjennomført den 22. september 2017 av Torbjørn Høitomt. Det er bare østlige deler av lokaliteten som er kartlagt i denne omgang. Det finnes noen artsfunn fra tidligere og resten av lokaliteten er vurdert på avstand. Naturtypekartleggingen følger metodikken i DN-håndbok 13. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Øyasætri rett sør for Veslhøin og omfatter både skogkledde og åpne partier, men hele lokaliteten preges av mye grunnlendt mark og mange større og mindre bergvegger og -knauser. Berggrunnen er svært rik og lokalklimaet svært gunstig for tørketolerante og varmekjære arter i det vil gjerne kaller steppe-elementet i de tørreste delene av Gudbrandsdalen. Lokaliteten er bratt og vender rett mot sør.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen åpen kalk mark med utformingene grunnlendt kalkmark utenfor Oslofeltet og kalkberg utenfor Oslofeltet i mosaikk med rik boreal lauvskog med utformingen rik løvskog i lisode. Lokaliteten huser store arealer med åpen mark og åpne berg, men også en del tørr til frisk bjørkedominert skog på litt tykkere jordsmonn innimellom de åpne, grunnlendte partiene. Noe furu inngår i partier. Vegetasjonen i de åpne partiene likner en noe tørr utforming av kalkrik fjellhei med dominans av reinrose. De skogkledde delene av lokaliteten varierer mellom en lyngdominert type i de tørreste delene og en noe mer urtedominert type der det er litt friskere.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er et visst beitepreg i de noe friskere delene av lokaliteten, men utover dette finnes ingen menneskelige inngrep.

Artsmangfold: Denne lokaliteten er først og fremst kjennetegnet av et svært stort mangfold av sjeldne og trua lav. De mest interessante artene er *Scquamarina lentigera* (EN), *kalkskjold* (EN), *Toninia tristis* (EN), *Toninia opuntoides* (VU), *Psora vallesiaca* (VU), *Mycobilimbia fissuriseda* (VU) og *Buellia epigaea* (VU), som alle vokser på kalkberg eller åpen kalkmark. I tillegg finnes vanlig sotbeger (NT) og furusotbeger (NT) på tørre kvister av furu. Av moser finnes buttvrimose (NT) og alpevrimose (DD) vanlig på åpen kalkmark i lokaliteten. Det er et stort potensiale for flere sjeldne og trua arter i lokaliteten.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med andre liknende lokaliteter og miljøer i Øyadalen og Jønndalen. Dette er et unikt område i nasjonal sammenheng med tanke på forekomst av naturverdier knyttet til åpne rike berg- og kalkmarkmiljøer.

Verdivurdering: Dette er en av de største og mest velutviklede lokalitetene for sjeldne lav knyttet til det såkalte steppe-elementet i Gudbrandsdalen. Det er påvist hele 11 rødlistede arter i lokaliteten og potensialet for flere rødlistede arter i andre artsgrupper vurderes som svært stort. Lokaliteten vurderes derfor som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bevares best gjennom fri utvikling. De åpne partiene er så ekstremt tørre at det ikke er sannsynlig med jengroingsproblemer de neste tiårene.

Artsmangfold

Det er påvist et svært rikt mangfold av rødlistearter i dette området. Det aller meste av dette er knyttet til åpen kalkmark, åpne berg eller noe mer skyggefulle berg i glissen skog. Aller mest interessant er forekomstene av lav i steppe-elementet knyttet til de ekstremt tørre kalkbergene og kalkmarkene inne i dalen. Her vokser arter som *Squamarina lentigera* (EN), *kalkskjold* (EN), *Toninia tristis* (EN), *Toninia opuntoides* (VU), *Psora vallesiaca* (VU), *Mycobilimbia fissuriseda* (VU) og *Buellia epigaea* (VU). Disse artene er sist sett i området av Jon Klepstad i 2011. I det samme miljøet og litt mindre ekstremtørt finnes også et rikt mangfold med moser. Blant de mest interessante artene er duftseptor (CR), småbergrotmose (VU), hatt-tustmose (VU), buttvrimose (NT), knattmose (NT), kalkflik (NT) blåkurlmose (NT), blomsterknausing (DD), alpevrimose (DD), knoppvrangmose (DD) og blakklundmose (DD). På gamle furutrær finnes både vanlig sotbeger (NT) og furusotbeger (NT), men skjellrosettflav (NT) og grynrosettflav (NT) ble påvist på en bergvegg i halvskygge nede i dalbunnen i østre del av området. Av karplanter er bakkesøte (NT) registrert flere steder.

Det finnes et videre potensiale for flere rødlistede arter i alle overnevnte artsgrupper. I tillegg finnes et godt potensiale for funn av rødlistede arter i flere grupper insekter, blant annet sommerfugler, biller og ulike grupper tovinger.

Det er påvist hele 24 rødlistede arter innenfor det foreslåtte forvaltningsområdet.

Tabell: Artsfunn i Øyadalen- Jøndalen (kalkskog). Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Karplanter	Gentianella campestris	bakkesøte	NT		3
Lav	Aspicilia contorta				3
	Bryoria nadvornikiana	sprikeskjegg	NT		
	Buellia epigaea		VU		7
	Cyphelium pinicola	furusotbeger	VU		4 7
	Glypholecia scabra	kalkskjold	EN		7
	Lecanora gangaleoides				7
	Mycobilimbia fissuriseda		VU		7
	Placidium rufescens				7
	Phaeophyscia kairamoi	skjellrosettjav	NT		2
	Physcia dimidiata	grynrosettjav	NT		2
	Psora vallesiaca		VU		7
	Squamarina lentigera		EN		7
	Toninia alutacea				2 3
	Toninia opuntioidea		VU		7
	Toninia tristis		EN		7
Moser	Aloina rigida	ranktøffelmose			1
	Brachythecium coruscum	blakklundmose	DD		3
	Bryum funcckii	knoppvrangmose	DD		1 3
	Cnestrurn schisti	broddmyggmose			
	Didymodon glaucus	blåkurlemose	NT		1
	Entodon concinnus	hyllemose			
	Grimmia trifornis		DD		
	Gymnostomum boreale	småbergrotmose	VU		1
	Gyroweisia tenuis	knattmose	NT		4
	Lophozia perssonii	kalkflik	NT		1 2 3
	Mannia fragrans	duftsepter	CR		3
	Tortella alpicola	alpevrinose	DD		1 2 3 6 7
	Tortella inclinata	buttvrimose	NT		3 4 7
	Tortula systylia	hatt-tustmose	VU		6
Sopper	Cyphelium tigillare	vanlig sotbeger	NT		4 7

Avgrensing og arrondering

Det foreslåtte forvaltingsområdet er identisk med undersøkelsesområdet. Her finnes store muligheter for utvidelser i nær sagt alle retninger da det undersøkte området er en del av et helt dalføre med svært store naturverdier. Arronderingen for det undersøkte arealet isolert sett er god siden hele høydegradienten fra dalbunnen og opp til fjellet er inkludert over en nokså lang strekning av dalen. Arronderingen kunne blitt enda bedre om man hadde sett på hele dalen som et stort område. Om så hadde skjedd ville man hatt et forvaltingsområde som hadde vært helt unikt i nasjonal sammenheng.

Andre inngrep

Det går noen merkede turstier gjennom østlige deler av området.

Vurdering og verdsetting

Området Øyadalen-Jøndalen er et større intakt område med svakt kontinental, subalpin bjørkeskog på rik berggrunn. Arealet er svært lite påvirket av nyere inngrep og de eneste spor etter menneskelig aktivitet i nyere tid er knyttet til beite og merking/bruk av turstier. Skogverdiene er området er isolert sett ikke veldig store. Det er allikevel en fare for å undervurdere verdien til denne typen skogmiljøer siden de i første rekke vurderes ut i fra kriterier som er tilpasset barskoger eller lavereliggende løvskoger. En rekke av de påviste rødlisteartene i området er knyttet til berg og knauser i skogkanter eller

inne i skog, og det er sannsynlig at skogen i dalen spiller en viktig rolle med tanke på variasjon. Variasjonen er omtrent som man kan forvente i en lisdie som dette. Det tørre klimaet gjør imidlertid at andelen fuktige og friske vegetasjonstyper er lavere enn normalt. En del småtopografisk variasjon i kombinasjon med litt forskjellige typer berggrunn gjør allikevel at man ser et nokså stort mangfold av grunntyper knyttet til tørre berg-, skog- og åpen mark miljøer. Den rike berggrunnen skaper sammen med det tørre klimaet helt unike vokseforhold for en rekke spesialiserte lav og mosearter som tilhører det vi gjerne kaller steppe-elementet i Gudbrandsdalen. Hele 24 rødlistede arter er påvist og det er et stort potensiale for flere arter, blant annet i mange insektgrupper som foreløpig knapt er undersøkt i dette området.

Jønndalen-Øyadalen utgjør en del av et større dalføre med samme navn, der en hele 10 kilometer lang strekning må kunne betegnes som svært unik i biologisk sammenheng. Området bør sees i sammenheng med tilsvarende natur i kalkskogsområde Nonshaugen lenger øst i samme dalføre. De store og unike verdiene knyttet til berg og åpen kalkmark i dette området gjør at verdien settes til 6 poeng.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Øyadalen- Jønndalen (kalkskog). Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edeltrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Jønndalssætrin S	**	—	—	—	*	—	*	0	0	**	***	-	—	***
2 Øyadalen - SØ for Vakkerdalshøin	***	0	0	—	*	—	*	0	*	***	**	-	—	**
3 Øyadalen S for Vakkerdalshøin	***	0	0	0	*	—	0	**	**	***	***	-	—	***
4 Vakkerdalshøin V	***	0	0	*	*	—	*	*	**	***	***	-	—	***
5 Veslhøin S - kalkmark	***	—	—	—	—	—	—	*	0	***	***	-	—	***
6 Veslhøin S - bekkekløft	***	0	0	0	*	—	0	**	**	***	***	-	—	***
7 Øyasætri N	***	—	—	*	*	—	*	*	**	***	***	-	—	***
Samlet vurdering	***	*	*	*	*	—	*	**	*	***	***	**	***	6

Mangeloppfyllelse

Området huser nokså store arealer med den internasjonale ansvarstypen subalpin bjørkeskog. Siden denne typen dekker store arealer vurderes mangeloppfyllelsen å være høy på dette punktet. Utover dette dekker området ikke inn mangler ved skogvernet isolert sett i særlig grad. De store verdiene knyttet til berg og åpen mark lar seg ikke inkludere under artsmangfold siden de for det meste ikke er knyttet til skog. Et fåtall av artene er mer eller mindre knyttet til skogen eller bergvegger i skog, men disse gir ikke noe særlig utslag på artsparameteren.

Den totale graden av mangeloppfyllelse vurderes som middels.

Vurdering av mangeloppfyllelse for ulike vernemålsetninger for lokalitet Øyadalen- Jønndalen (kalkskog).

Naturtype - fylkesvis ansvar: Ingen mangeloppfyllelse

Internasjonale ansvarstyper: Høy mangeloppfyllelse

Restaureringsarealer: Ingen mangeloppfyllelse

Artsmangfold: Lav mangeloppfyllelse

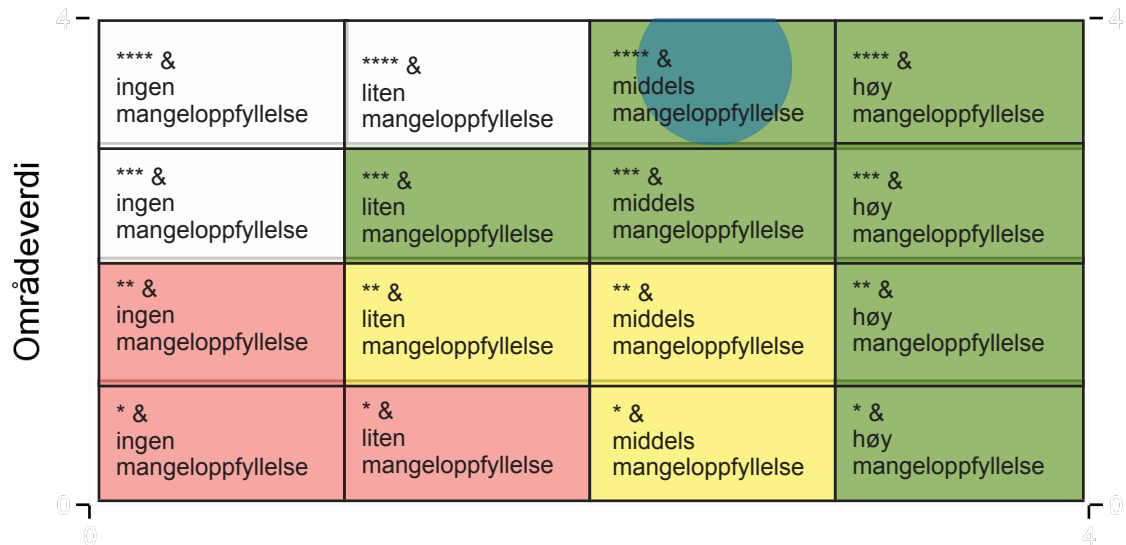
Generelle mangler (lavlandsskog, rik skog/høybonitetsskog og gammelskog): Ingen mangeloppfyllelse

Generelle mangler i kombinasjon med naturtyper som skal prioriteres lavere: Ingen mangeloppfyllelse

Storområder: Ingen mangeloppfyllelse

Totalvurdering mangeloppfyllelse: Middels mangeloppfyllelse

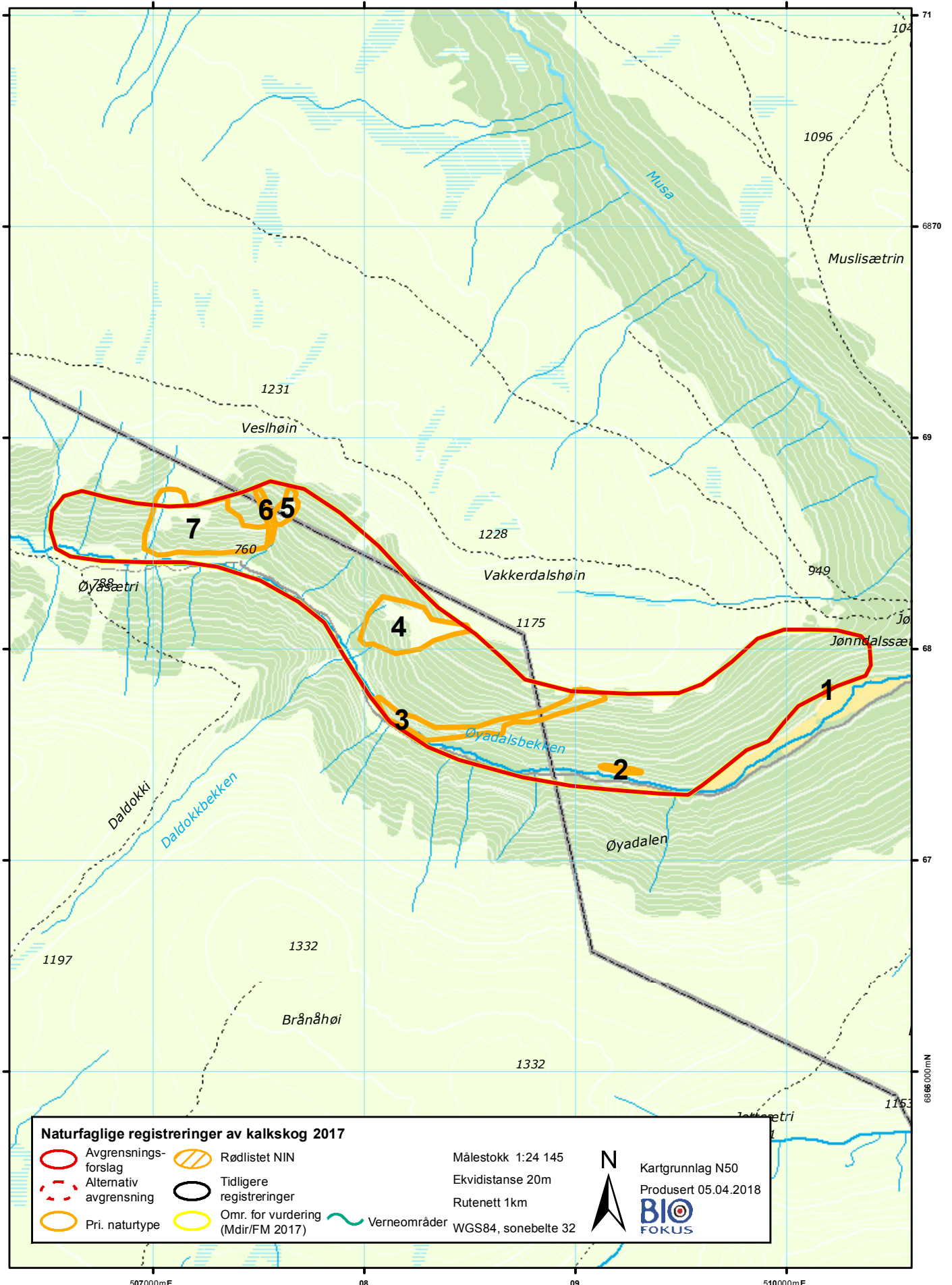
Figur: Blå sirkel angir området Øyadalen- Jønndalen (kalkskog) sin områdeverdi (loddrett akse) og grad av mangelloppfyllelse (vannrett akse). Fargene i figuren gir en indikasjon på om området bør vurderes for vern*.

* Områder som i dag har lav naturverdi (0 og *) kan potensielt ha egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet. Tilsvarende kan områder som har middels og høy naturverdi, ha få egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, fordi det allerede er vernet mange slike områder i en region. Forvaltningen bør derfor skjele til våre vurderinger av mangelloppfyllelse når det skal bestemmes om den bør vernes eller ikke. Figuren over er ment som en veiledende hjelp i dette arbeidet. Ligger den blå sirkelen helt eller delvis over grønne felter er det meget gode faglige grunner for vern av området. Ligger den blå sirkelen over gule felter bør området vurderes nøyer. Ligger den blå sirkelen over røde felter er det lavt faglig grunnlag for vernet. Hvite felter angir kombinasjoner som svært sjeldent eller aldri er realisert.

Referanser

- Artskart 2018. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>
- Gaarder, G., Hofton, T. H. & Blindheim, T. 2008. Naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Hedmark, Oppland og Sør-Trøndelag 2007. BioFokus-rapport 2008-31.
- Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.
- Naturbase 2018. Miljødirektoratet, internett. Tilgjengelig fra: <http://kart.naturbase.no/>
- Norges Geologiske Undersøkelse 2018. Berggrunnskart på nett, Norges Geologiske Undersøkelse. Tilgjengelig fra: http://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/

507000mE

08

09

510000mE

6866000mN

Bilder fra området Øyadalen- Jønndalen (kalkskog)

Åpen kalkmark fra kjerneområde 3. Foto: Torbjørn Høitomt

Åpen kalkmark i kjerneområde 5. Foto: Torbjørn Høitomt

Halvåpne kalkberg fra kjerneområde 3 Foto: Torbjørn Høitomt

Kjerneområde 3 sett fra dalbunnen Foto: Torbjørn Høitomt